

Gheorghe Calotoiu – La a 65-a aniversare

Dumitru Hortopan

Gheorghe Calotoiu a văzut lumina zilei pe data de 1 Decembrie 1949 în satul Petrești, comuna Bărbătești, județul Gorj. Părinții: tatăl Constantin Calotoiu și mama Iulia, sora scriitorului George Uscătescu, au fost doi dascăli străluciți care au învățat și educat zeci de generații de elevi.

Clasele primare și gimnaziul le-a efectuat în satul natal, iar cele liceale în Târgu-Jiu la licelul nr. 2 a urmat Facultatea de Istorie a Universității București pe care o absolvă în anul 1972. La Facultatea de Istorie a avut profesori de prestigiu: Ion Nestor, Dumitru Berciu, Emil Condurachi, Constantin C. Giurescu, Zoe Petre, ș.a.

Din septembrie 1972 lucrează la Muzeul Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu” ca arheolog.

În perioada 1991-2008 a fost director adjunct al Muzeului Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu”.

În 1999 își susține la Institutul Național de Tracologie București teza de doctorat cu tema „Prima epocă a fierului în nordul Olteniei”, pe care o publică în anul 2002. În 2004 devine expert în arheologie, iar în 2008 obține titlul de cercetător științific.

În decursul a 42 de ani la instituția muzeală a desfășurat o activitate științifică însemnată pe zeci de șantiere arheologice din epoca bronzului, prima vârstă a fierului, epoca geto dacică, romană și medievală. A descoperit așezări și necropole (cimitire) din preistorie sau epoca dacică și romană pe teritoriul Gorjului de-a lungul zecilor de ani de investigații arheologice. La început - în anii de ucenicie - a lucrat alături de arheologi recunoscuți: Espectatus Bujor, Floricel Marinescu, Cristian Vlădescu, Constantin Petolescu, Petre Gherghe etc.

Începând cu anul 1980 a coordonat șantiere arheologice din diferite epoci istorice în județul Gorj, descoperind o mulțime de artefacte care au îmbogățit patrimoniul muzeal. Astfel, a condus șantierul arheologic de la Telești-Drăgoiești în perioada 1981-1988, descoperind o necropolă (cimitir) din perioada Hallstatului

târziu (sf. sec. V - prima jumătate a sec. al IV-lea a Chr.) unde au fost cercetate 58 de movile (morminte care au ca rit incinerăția, iar ritualul constă în dispunerea oaselor cremate în vase, pe solul antic, într-o groapă sau într-un ring de piatră). Inventarul funerar se compune din vase (borcan, cănițe cu torți supraînălțate, strachini cu buza trasă spre interior cu caneluri sau simple, cupe, arme – săbii cu nituri, vârfuri de lance, cuțite de luptă sau simple, zăbale. Ca elemente de podoabă a fost descoperită o brățară cu nodozități și un clopoțel miniatural din bronz. Multe din obiectele găsite sunt expuse în vitrinele expoziției de bază a secției de istorie și arheologie a muzeului.

În perioada 1988-1991 a coordonat șantierul arheologic din perioada

bronzului târziu de la Vierșani-Jupânești din punctul „Poarta Luncii”, pe o terasă a râului Gilort. Aici au fost investigate mai multe locuințe de suprafață și de tip bordei, cu vetre, unde au fost descoperite artefacte specifice culturii Verbicioara (faza a IV-a): cănițe, vase bitronconice și tronconice, castroane cu buza dreaptă sau în colțuri, cupe, capace, strecurători, tigăi de pește, care au ca ornamente incizate: menadree, spirale fugătoare și înlănțuite, triunghiuri hașurate, romburi, motive solare, iar în câteva situații ghirlande sau pastile aplicate pe diametrul maxim al toartei.

La 6 km nord de „Poarta Luncii” în aceeași comună Jupânești în satul Pârâul Boia în punctul “Scutaru Mic” a fost investigat

un alt sit arheologic din aceeași perioadă (bronzul târziu), unde au fost reperate locuințe de suprafața cu vetre și un bogat material arheologic asemănător cu cel din așezarea de la Vierșani.

În punctul „Valea Satului”, sat Ceplea, comuna Plopșoru, între anii

1999-2008 a fost cercetată o așezare din perioada bronzului mijlociu. Au fost investigate locuințe de suprafață cu vetre în interior și exterior, descoperindu-se un interesant material arheologic specific culturii Verbicioara faza a III-a (după D. Berciu): vase tronconice și bitronconice, cănițe cu torți supraînălțate, castroane, fusaiole plate sau conice, cupe, topoare de piatră, tipar de topor plat. Vasele au ca ornamente brâuri alveolate sau crestate, sau incizii sub formă de triunghiuri hașurate, romburi, spirale, meandre, șiruri de liniuțe verticale sau orizontale.

În perioada 2000-2006, Gheorghe Calotoiu a cercetat necropola (cimitirul) din satul Vârtopu – comuna Ciuperceni, punctul „Vârtoapele” unde au fost investigați 15 tumuli (movile) din perioada bronzului timpuriu, care au ca rit incinerarea, iar ritualul constă în depunerea resturilor cremate în vase de ofrandă sau pe solul antic. Inventarul funerar era format din vase borcan, castroane, cești, căni, cănițe (câteva cu proeminente pe pântec sau găuri-butoni sub buză). Aceste artefacte aparțin culturii Glina. Necropola de la Vârtopu-Ciuperceni este una din cele mai importante descoperiri arheologice din epoca bronzului din Oltenia.

Investigații arheologice din preistorie efectuate de Gheorghe Calotoiu la începutul mileniului al II-lea sunt cele de la Bălești în punctul „Linia a doua” (perioada Bronzului timpuriu - cultura Glina) și la Seaca-comuna Logrești, unde s-au cercetat mai multe locuințe de suprafață, descoperindu-se, vase fragmentare (tip borcan, cănițe, fusaiole) specifice culturii Glina.

Un alt sit din bronzul târziu a fost descoperit de același cercetător în 2003 la Roșia de Amaradia în punctul „Coasta Burduharului”. A fost cercetată o locuință de suprafață cu o vatră în interior și material arheologic (vase tronconice fragmentare, castroane cu buza dreaptă sau în colțuri, cești cu baza inelară sau dreaptă), care au ca ornamente brâul crestă sau alveolat, sau incizate romburi triunghiulare, meandre, spirale fugătoare sau pastile aplicate pe torți. Așezarea se întinde pe câteva sute de metri pătrați și aparține culturii Verbicioara, faza a IV-a.

În perioada au fost efectuate cercetări arheologice din epoca dacică la Socu-Bărbătești (cu Petre Gherghe) unde a fost investigată o așezare și o cetate (pe dealul Boia) din secolele I a. Chr. – I p. Chr. Au fost descoperite locuințe de suprafață, semibordeie, ateliere de fierărie cu un bogat inventar ceramic: vase borcan cu butoni circulari, fructiere, cățui, căni, vase miniaturale, fusaiole, lustruitoare, mărgelă, piese de harnașament, clește, monede de tip Dyrachium, drahmă de tip Senon, etc.

Descoperiri arheologice din epoca dacică au mai fost făcute la Vierșani-Jupânești (Piscul Cerbului), Țicleni (La Cetate) și la Stoina.

În numeroase rânduri Gheorghe Calotoiu a efectuat cercetări arheologice de teren (periegheze) pe văile Gilortului, Jaleșului, Jiului, Amaradiei, Oltețului, unde a depistat noi situri arheologice din preistorie, epoca dacică: Straja, Aninoasa, Săulești, Bălănești, Scoarța, Rogojelu-Mină, Fântâna Bălii –Tg.

Cărbunești, „Hărăboru” Schela, Șiacu-Slivilești, Călugăreni-Padeș, “Dealul lui Istrate”, Jupânești etc.

Începând cu anii 1973-1974, Gheorghe Calotoiu a participat pe șantierele arheologice de epocă romană încă de la venirea la Muzeul Județean Gorj unde s-au desfășurat cercetări arheologice la Cătune (1980-1982) în așezarea civilă și castrul cu val de pământ (cu C. Petolescu) în așezarea romană de la Săcelu (1979-

1986) cu C. Petolescu și P. Gherghe unde au fost cercetate locuințe romane cu inventare ceramice, piese de harnașament, monede etc., iar în punctul „Grui” de la Săcelu a fost descoperită o inscripție romană din secolul II p. Chr.

La Bumbești Jiu, în castrul cu val de pământ și vicusul militar de la Vârtop a desfășurat cercetări arheologice alături de E. Bujor, V. Marinoiu, D. Hortopan și O. Bratu. La „Vârtop”, au fost investigate termele romane, ateliere de sticlărie și fierărie, locuințe, drumuri romane împreună cu V. Marinoiu, D. Hortopan, M. Mărgineanu, O. Bratu.

În 1979 la Pleșa – Bumbești Jiu s-au făcut investigații arheologice în castrul cu val de pământ alături de C. Petolescu, unde s-au descoperit materiale arheologice specific secolului II p. Chr.

De-a lungul anilor la Bumbești Jiu „Gară” a participat la cercetările arheologice din castrul de piatră și vicusul militar (cu E. Bujor, Cristian Vlădescu, V. Marinoiu) unde au fost cercetate locuințe, ateliere de ars ceramic, ateliere de fierărie descoperindu-se o mulțime de artefacte arheologice (ceramic de uz

comun, cărămizi cu înscripția C IV. C, opaițe, piese de harnașament, fusaiole, monede romane de sec. II-III p. Chr.

În anul 2002 arheologul Gheorghe Calotoiu a descoperit în castrul cu zid de piatră de la Bumbesti Jiu „Gară” un tezaur monetar alcătuit din 92 monede din secolele II-III p. Chr.

În ultimii ani 2013-2014 coordonează șantierul arheologic de epocă romană de la Bumbesti Jiu din punctele „Gară” și „Vârtop” pe DN 66 (E 79) pentru reabilitarea drumului național.

În toamna lui 2013 la km 85 pe DN 66 a fost descoperită o așezare din perioada Bronzului târziu (cultura Verbicioara faza a IV-a) în punctul „La Lunci”, Curtișoara. Au fost investigate mai multe locuințe de suprafață, unele având vetre interioare. A fost descoperit un depozit de vase întregi și întregibile (câni cu toarte ușor supraînălțate, cu incizii specifice culturii Verbicioara IV, un vas tronconic cu urme de arsură secundară). În altă locuință s-au descoperit o podoabă din bronz de formă circular, un ac de păr din bronz și material ceramic specific aceleiași culturi (vase tronconice fragmentare, buze de castron în colțuri sau drepte, fragmente de câni cu torți supraînălțate etc).

În 2013-2014 pe DN 66 (E 79) în vicusurile militare de la „Gară” și „Vârtop”, Bumbesti Jiu în perimetrul de reabilitare a drumului național au fost descoperite artefacte importante – un opaiț înscrisionat „Armeni”, monede (de la Faustina și Geta), fibule, piese de harnașament, ceramică (tigle, tegulae mammata, cărămizi, vase de uz comun, fusaiole), mărgel, piese de harnașament, cataram, fragmente ceramic ornamentate cu motivul șarpelui.

Aceste obiecte descoperite se află în colecțiile Muzeului Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu”.

Arheologul Gheorghe Calotoiu în cei peste 42 de ani de activitate a participat cu comunicări științifice la zeci de simpozioane, sesiuni de rapoarte cu teme referitoare la arheologia Gorjului atât în țară și în străinătate.

De asemenea, a participat la sesiuni de comunicări și congrese internaționale: Simpozionul de arheologie de la Chișinău (1991), Colocviile internaționale de arheologie funerară de la Tulcea (1991, 2000), Congresul de Tracologie de la Mangalia, Constanța cu tema „The Thracian World at the Crossroads of Civilisations”, la care a participat cu comunicarea „Considerations on the tumular necropolis at Telești-Drăgoiești (Gorj)”.

Cercetătorul științific Gheorghe Calotoiu a publicat cărțile „Mărturiile arheologice în Gorj” cu V. Marinoiu, I. Mocioi (1987), „Prima epocă a fierului în nordul Olteniei” (2002), „Așezări traco-geto-dacice în bazinul mijlociu al Jiului” (2007), „Necropole tumulare din Gorj. Vârtopu-Ciuperceni, Telești-Drăgoiești” (2007), „Civilizații milenare în județul Gorj. Epoca bronzului și a fierului” (2012). Cărțile publicate fac referire la cercetările arheologice efectuate de Gheorghe Calotoiu de-a lungul anilor în județul Gorj. A publicat în reviste de

specialitate (Litua, Drobeta, Oltenia, Revista Muzeului) zeci de articole ce cuprind investigațiile arheologice desfășurate pe teritoriul Gorjului – situri și necropole din epoca bronzului, geto-dacice, romane sau din epoca medievală.

A publicat recenzii la cărți de specialitate din domeniul arheologic.

Lucrări de specialitate publicate

Gheorghe Calotoiu – *Repertoriul arheologic de epocă romană al Gorjului*, Litua, II, Tg Jiu, 1982.

Venera Rădulescu, Gheorghe Calotoiu - *Cercetările arheologice de la Polata, județul Gorj*, Cercetări arheologice, VI, București, 1983.

Gheorghe Calotoiu - *Un atelier de făurărie și unelte agricole geto-dacice descoperite*

Gorj, Symposia Thracologica, nr. 6, Piatra Neamț, 1988.

Gheorghe Calotoiu - *Necropola getică de la Telești Drăgoiești, județul Gorj*, Litua III, 1986 .

Gheorghe Calotoiu, Ion Mocioi, Vasile Marinoiu – *Mărturii arheologice în Gorj*, Tg Jiu, 1987.

Gheorghe Calotoiu - *Descoperirile arheologice de la Telești-Drăgoiești, județul Gorj*, Revista Muzeelor, V, București, 1986.

Gheorghe Calotoiu - *Obiectele de podoabă de la Telești, județul Gorj*, Litua, III, Tg Jiu, 1986.

Gheorghe Calotoiu, Vasile Marinoiu, Dan Ionescu - *Cercetările arheologice de salvare de la Bumbesti-Jiu*, Campania 1991, Litua, V, 1992.

Gheorghe Calotoiu - *Contribuții la cunoașterea culturii Verbicioara din județul Gorj*, Litua, VI, Tg Jiu, 1994.

Gheorghe Calotoiu – *Cercetările arheologice de la Vierșani-Jupânești, județul Gorj*, Drobeta, VII, Drobeta Turnu Severin, 1996.

Gheorghe Calotoiu, Vasile Marinoiu – *Cercetările arheologice din județul Gorj, campaniile 1991-1996*, Litua, VII, Tg Jiu, 1997.

Gheorghe Calotoiu – *Metalurgia și circulația obiectelor de bronz și fier din nordul Olteniei în prima vârstă a fierului*, Litua, VIII, 2000.

Gheorghe Calotoiu – *Prima epocă a fierului în nordul Olteniei*, Editura „Alexandru Ștefulescu”, Tg Jiu, 2002.

Gheorghe Calotoiu – *Cercetările arheologice din bronzul timpuriu în necropola tumulară de la Vârtopu-Ciuperceni, județul Gorj (I)*, Litua, IX, Tg Jiu, 2003.

Gheorghe Calotoiu – *Considerații asupra ritului și ritualului funerar*

în necropola tumulară de la Telești-Drăgoiești, județul Gorj, Litua, IX, Tg Jiu, 2003.

Gheorghe Calotoiu – *Cercetările arheologice din epoca bronzului timpuriu în necropola tumulară de la Vârtoapele-Vârtopu-Ciuperceni, județul Gorj (II)*, Litua, X, Tg Jiu, 2004.

Gheorghe Calotoiu, Mădălina Mărgineanu – *Cercetările arheologice din epoca bronzului de la Ceplea-Ploșoru, Valea Satului, județul Gorj*, Litua, X, Tg Jiu, 2004.

Gheorghe Calotoiu – *Considerații asupra inventarului funerar descoperit în necropola tumulară de la Telești-Drăgoiești, județul Gorj*, Drobeta, XV, Drobeta Turnu Severin, 2005.

Gheorghe Calotoiu, Mădălina Mărgineanu – *Cercetări arheologice din așezarea de epoca bronzului de la Ceplea, Valea Satului*, Cronică Cercetărilor arheologice din România, campania 2004. A 39-A Sesiune Națională de Rapoarte Arheologice din România, Campania 2005, București.

Gheorghe Calotoiu – *Cercetările arheologice din necropola de la Vârtopu-Ciuperceni din perioada bronzului timpuriu (III)*, Litua, XI, Tg Jiu, 2006.

Gheorghe Calotoiu – *Considerații asupra inventarului funerar și cronologia necropolei de la Telești-Drăgoiești, județul Gorj*, Litua, XI, Tg Jiu, 2006.

Gheorghe Calotoiu – *Așezări traco-geto-dacice în bazinul mijlociu al Jiului*, Editura Măiastra, Tg Jiu, 2007.

Gheorghe Calotoiu – *Necropole tumulare din Gorj: Vârtopu-Ciuperceni, Telești-Drăgoiești*, Editura Universitatis, Craiova, 2007.

Gheorghe Calotoiu, Dumitru Hortopan – *Cercetări arheologice recente specifice culturii Verbicioara în județul Gorj*, XVIII, Drobeta Turnu Severin, 2008.

Gheorghe Calotoiu – *Descoperiri arheologice din epoca bronzului în Gorj*, Litua, XII, Tg Jiu, 2009.

Gheorghe Calotoiu, Mădălin Chitonu, Dumitru Hortopan – *Unelte de piatră șlefuită din colecțiile Muzeului Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu”*, Litua XIII, Tg Jiu, 2011.

Gheorghe Calotoiu, Adina-Gabriela Cotorogea – *Cercetările arheologice în așezarea din perioada bronzului târziu de la Pârâul Boia, comuna Jupânești, județul Gorj*, Litua, XIII, Tg Jiu, 2011.

Gheorghe Calotoiu – *Considerații asupra spiritualității geto-dacilor reflectate în descoperirile arheologice de pe teritoriul actual al Gorjului*, Litua, XIII, Tg Jiu, 2011.

Gheorghe Calotoiu – *The rite, ritual and cronologia of the Telești-Drăgoiești necropola from the Gorj county*, Buridava, X, Râmnicu Vâlcea,

2012.

Gheorghe Calotoiu – *Cercetări arheologice recente specifice culturii Glina în bazinul mijlociu al Jiului*, Litua, XIV, Tg Jiu, 2012.

Gheorghe Calotoiu, Dumitru Hortopan – *Cercetări arheologice preventive efectuate la monumentele istorice ecleziastice: Strâmba-Jiu, Brănești și Urdari, județul Gorj*, Litua, XIV, Tg Jiu, 2012.

Gheorghe Calotoiu – *Artefacte geto-dacice descoperite în județul Gorj*, Litua XV, Tg Jiu, 2013.

Gheorghe Calotoiu, Dumitru Hortopan, Adina-Gabriela Cotorogea – *Cercetările arheologice preventive de la biserica „Sfinții Voievozi” din satul Țânțăreni, comuna Țânțăreni, județul Gorj*, Litua, XV, Tg Jiu, 2013.

Gheorghe Calotoiu, Cotorogea Adina-Gabriela – *Cercetările arheologice preventive din perioada bronzului târziu de la Curtișoara – Bumbești Jiu, km 85 pe DN 66 (E 79) județul Gorj*, Litua, XVI, Tg Jiu, 2014.